

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

**Změna autorského práva po účinnosti nového občanského zákoníku
s ohledem na pojetí věci**

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2013
VI. ročník SVOČ

Autor: Jan Ježek
Konzultant: JUDr. Tomáš Dobřichovský, Ph. D.

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VI. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených.

Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK.

V Praze dne 14. dubna 2013

.....

Jan Ježek

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat JUDr. Tomáši Dobřichovskému, Ph. D. za podporu a věcné připomínky.

Dále bych chtěl poděkovat JUDr. MUDr. Alexandru Thöndelovi Ph.D. za pomoc při orientaci v občanskoprávních předpisech zahraničních států.

Obsah

1. Uvedení do problematiky.....	6
2. Občanské právo jako obecné právo soukromé.....	7
2.1. Aplikovatelnost občanského práva	7
2.2. Pojetí věci a věcných práv	7
2.3. Vlastnické právo	7
2.4. Právní jistota a předvídatelnost práva	8
3. Autorské právo jako právo k nehmotným statkům.....	8
3.1. Nehmotné statky a duševní vlastnictví	8
3.2. Zařazení autorského práva do systému práva	10
3.3. Vztah autorského zákona k občanskému zákoníku.....	11
3.4. Koncepce autorského práva	11
3.4.1. Kontinentální koncepce	11
3.4.2. Koncepce common law	12
4. Občanské a autorské právo na území dnešní ČR do roku 2013	12
4.1. Vývoj právních úprav	12
4.1.1. Vývoj právních úprav do roku 1950.....	12
4.1.2. Vývoj právních úprav od roku 1950 do roku 1964	13
4.1.3. Vývoj právních úprav od roku 1964 do roku 2000	14
4.1.4. Současná právní úprava.....	15
4.2. Vztah mezi vývojem občanského a autorského práva	16
5. Některé zahraniční právní úpravy.....	17
5.1. Kontinentální koncepce	17
5.1.1. Německá úprava	17
5.1.2. Rakouská úprava	18
5.1.3. Francouzská úprava	18
5.2. Koncepce common law	19
5.2.1. Právní úprava ve Spojeném království.....	19
5.2.2. Právní úprava ve Spojených státech amerických	19
6. Mezinárodní a evropská úprava (nástin).....	19
6.1. Mezinárodní úprava	19
6.2. Evropská úprava.....	20
7. Nový občanský zákoník	20
7.1. Výchozí myšlenky a návaznost na předchozí právní úpravy.....	20
7.2. Pojetí věci.....	21
7.3. Vlastnické právo	21
8. Reakce autorského práva na nový občanský zákoník	21
8.1. Autorské dílo či autorské právo jako věc v právním slova smyslu.....	21
8.2. Možné změny autorského práva	22
8.3. Aktuální dopad nového občanského zákoníku na autorské právo	23
9. Shrnutí poznatků a závěr	24

Seznam použitých zkratek

ABGB – Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch

AZ – z. č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

BGB – Bürgerliches Gesetzbuch

BÚ – Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl

CC – Code Civil

CPI – Code de la propriété intellectuelle

EU – Evropská unie

FO – Fyzická osoba

LZPS – Listina základních práv a svobod

NOZ – z. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, (nový občanský zákoník)

ObZ – z. č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník

OZ – z. č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník

OZO – z. č. 946/1811 Sb. z. s., Obecný zákoník občanský

PO – Právnícká osoba

RÚB – Revidovaná Bernská úmluva

TRIPS – Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

UrhG – Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte, (Urhebergesetz)

UrhRG – Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz)

WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví

WTO – Světová obchodní organizace

1. Uvedení do problematiky

V České republice již řadu let dochází k diskusím o podobě či změně autorského práva, vedoucím k jeho větší komercializaci. Po přijetí NOZ dne 3. února 2012 tyto diskuse zesílily právě s ohledem na nové pojetí věci v tomto zákoně, přičemž začaly vznikat dohady o tom, jaký dopad tato změna bude mít na současnou praxi.

Této problematice se doposud věnovalo pouze pár příspěvků, řešících určité části ale nikoliv její celek, a přitom její vysvětlení je naprosto esenciální pro právní praxi po 1. lednu 2014.

Tato práce si klade dva základní cíle. Prvním cílem je prostřednictvím analýzy a komparace historických úprav na území dnešní České republiky vysvětlit, jaký je vztah mezi občanským a autorským právem, aby bylo možno posuzovat dopad změny občanského práva na právo autorské. Pro takové srovnání je třeba nejdříve právně teoreticky vysvětlit roli občanského práva, stejně tak jako pochopit podstatu práva autorského jako práva k nemotným statkům.

Druhým a hlavním cílem ovšem zůstává výkladovými metodami vysvětlit skutečný dopad NOZ na právo autorské a pomocí komparace historických úprav na území dnešní České republiky a některých úprav zahraničních vysvětlit potenciální vývoj autorského práva.

2. Občanské právo jako obecné právo soukromé

2.1. Aplikovatelnost občanského práva

Občanské právo jako obecné právo soukromé je vymezeno především předmětem své úpravy, který je možno dovodit přímo z OZ: „*Občanský zákoník upravuje majetkové vztahy fyzických a právnických osob, majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem, jakož i vztahy vyplývající z práva na ochranu osob, pokud tyto občanskoprávní vztahy neupravují jiné zákony.*“¹ Toto vymezení lze plně využít na vymezení celého občanského práva s doplněním o další vztahy, které jsou s těmito vztahy související nebo jim podobné.²

Občanské právo je tedy aplikovatelné přímo v těch vztazích, které odpovídají výše uvedenému pozitivnímu vymezení a zároveň nejsou upraveny jinými soukromoprávními předpisy. V oblastech upravených jinými soukromoprávními předpisy je občanské právo využitelné nepřímou – podpůrně.³

2.2. Pojetí věci a věcných práv

V občanském právu je „věc“ zcela klíčovým pojmem, na kterém stojí celá konstrukce věcných práv⁴, přičemž historicky, na základě práva římského, byla předmětem věcných práv vždy věc hmotná.⁵ Věcná práva lze charakterizovat jako práva absolutní,⁶ umožňující přímé panství nad věcí, jejichž předmětem může být pouze věc v právním slova smyslu.

2.3. Vlastnické právo

Vlastnické právo je základním a nejdůležitějším věcným právem, které má své základy jak v mezinárodních smlouvách,⁷ tak v ústavním pořádku České republiky, konkrétně v LZPS, kde je stanoveno: „*Každý má právo vlastnit majetek.*“⁸

---

¹ § 1 odst. 2 OZ; toto vymezení občanského práva se ani po účinnosti NOZ nezmění, neboť jeho vymezení aplikovatelnosti občanského práva v § 9 odst. 2 zní: „*Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy.*“

² Zde se jedná kupř. o vztahy duševního vlastnictví.

³ K tomu blíže judikatura Ústavního soudu, kupř. Pl. ÚS 8/06.

⁴ Věcná práva tvoří jednu ze základních částí občanského práva, přičemž jejich výčet je jak v OZ, tak v NOZ taxativní.

⁵ Je tedy nutno na věcná práva pohlížet i z tohoto historického kontextu.

⁶ Působící proti všem (erga omnes).

⁷ Kupř. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950.

⁸ Čl. 11 odst. 1 věta 1. LZPS vlastnické právo za základní lidské právo neprohlašuje; za základní lidské právo je považováno právo být vlastníkem, tedy právo nabyvat vlastnictví (předmět vlastnického práva). Listina uvádí, že je možné vlastnit majetek (jímž se obvykle rozumí věci a práva), kdežto účinné občanské právo vychází z toho, že je možné vlastnit pouze věci.

Vymezení vlastnického práva je velmi obtížné, a proto pro účely této práce bude zcela vystačovat uvedení základních definičních znaků vlastnického práva. Vlastnické právo se již z dob práva římského chápe jako souhrn jednotlivých oprávnění, do kterých patří právo věc držet, užívat, požívat její plody, s věcí nakládat, věc převést, zcizit či zničit.

2.4. Právní jistota a předvídatelnost práva

Princip právní jistoty a předvídatelnosti práva je možné vykládat úzce⁹ i široce. V širším slova smyslu lze těmito zásadami rozumět, že právo jako celek tvoří normativní systém, který se člení do jednotlivých právních oblastí, nicméně zachovává (nebo by měl) vnitřní koherenci zásad a institutů, neboť jeho primárním předmětem jsou společenské vztahy, a tedy seznatelnost a srozumitelnost norem společenskou veřejností by měla být dosahována v nejvyšší možné míře.

Jak bylo uvedeno výše, existují společenské vztahy, které jsou svou povahou tak specifické, že je třeba je upravit zvláštními zákony, protože pro ně obecná úprava občanskoprávní není dostačující. Nicméně celé soukromé právo je postaveno na stejných principech, které jsou ve své většině zakotveny právě v OZ, a je tedy vhodné zachovávat i stejné právní instituty, pokud to povaha takových společenských vztahů připouští.¹⁰

3. Autorské právo jako právo k nehmotným statkům

3.1. Nehmotné statky a duševní vlastnictví

Pojem nehmotný statek je tradičním soukromoprávním termínem, který je užíván v právních řádech mnoha států,¹¹ ovšem v českém právu byl zakotven pouze v letech 1990-1991 v tehdejší hospodářském zákoníku. V právní stejně jako v ekonomické vědě se pod pojmem statky rozumí určitá dobra (přínosy). Nicméně právní věda se oproti vědě ekonomické, která se zaměřuje zejména na získávání statků, více soustředí na jejich ochranu a zachování.

Nehmotné statky se oproti statkům hmotným liší tím, že jejich vlastní existence je zcela nezávislá na jejich prostorovém vyjádření. Aby ovšem mohly být předmětem práva, je u nich vyžadována způsobilost být vyjádřen v objektivně vnímatelné podobě.

---

⁹ Princip právní jistoty a předvídatelnosti práva v úzkém slova smyslu je spjat zejména s praxí aplikace práva, kdy každý (FO či PO) má jistotu, že stát bude vůči němu postupovat předvídaně podle práva. Také je těmito principy rozuměna jistota každého, že mu stát poskytne (předvídanými způsoby) právní ochranu proti porušování jeho práva.

¹⁰ Typickou ukázkou, co se děje, když se tak nečiní, bylo socialistické právo po roce 1964, kdy došlo k násobení institutů v tehdy na sobě nezávislých zákonících (občanský, hospodářský, apod.).

¹¹ Německo: „*Immaterialgüter*“, Spojené království: „*Intangible assets*“, Francie: „*Biens immatériels*.“

Což nás vede k základnímu rozlišení nehmotných statků na ty, které jsou způsobilé být předmětem právních vztahů, a takové, které předmětem právních vztahů být nemohou. Zde se setkáváme s rozdělením na nehmotné statky ryze osobní (osobnostní) a ryze majetkové povahy:

1. ryze osobní (nemajetkové) povahy jsou hodnoty jako např. život, zdraví, soukromí či čest fyzické osoby nebo ekvivalent jméno a dobrá pověst právnické osoby,
2. ryze majetkové povahy jsou hodnoty jako např. obchodní tajemství, know-how, obchodní jméno, ochranná známka, apod.

Nicméně mezi těmito kategoriemi nacházíme nehmotné statky, jejichž povaha není ani ryze osobní a ani ryze majetková. Jedná se o nehmotné statky, které jsou výsledkem tvůrčí duševní činnosti FO (osobnostní povaha), přičemž tento výsledek je hospodářsky využitelný (majetková povaha).

Z tohoto základního rozdělení můžeme tedy nehmotné statky klasifikovat následovně, ostatně tak, jak to činí český právní řád:¹²

1. nehmotné statky osobní (osobnostní) povahy,
2. duševní vlastnictví,
  - a. jiné duševní vlastnictví,¹³
  - b. průmyslové vlastnictví.

Z výše uvedeného již vyplývá, že duševní vlastnictví je podmnožinou k nehmotným statkům, nicméně oproti nim je již pojem duševního vlastnictví českému právnímu řádu vlastní.

Poprvé byl pojem duševního vlastnictví vymezen v Úmluvě o zřízení WIPO z roku 1967, a to v čl. 2 odst. VIII, kde se duševním vlastnictvím rozumí práva:

- k literárním, uměleckým a vědeckým dílům,
- k výkonům výkonných umělců, ke zvukovým záznamům a k rozhlasovému vysílání,
- k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti,
- k vědeckým objevům,
- k průmyslovým vzorům a modelům,

---

¹² Viz § 5 ObZ.

¹³ Tradičně označováno jako „literární a umělecké vlastnictví“, což se objevuje i v praxi WIPO.

- k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům,
- na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.

Pojem duševního vlastnictví byl tedy již v roce 1967 zakotven do mezinárodního práva, kde se využívá dodnes, což také vedlo k jeho postupnému zavedení do českého právního řádu po roce 1990 na základě mezinárodních smluv a v důsledku sblížování právních řádů evropských zemí.

Nicméně koncepce duševního vlastnictví vychází z angloamerického copyrightového pojetí a je pro český právní řád problematická, neboť právo autorské či práva související s právem autorským u nás nejsou postavena na koncepci vlastnické, z čehož se často dovozuje, že duševní vlastnictví je předmětem zvláštního práva obsahově obdobného právu vlastnickému, viz níže.¹⁴

3.2. Zařazení autorského práva do systému práva

Autorské právo v objektivním smyslu je zvláštním právem soukromým, jehož podstata vyplývá z přirozené povahy výtvaru.¹⁵ Stát autorské právo v subjektivním smyslu pouze chrání a stanovuje způsob jeho výkonu. Jak vyplývá z mezinárodních smluv¹⁶ a AZ, jedná se o přirozené právo, které stát nikomu nepřiznává, neboť toto právo tvůrci vzniká okamžikem vyjádření díla v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, nezávisle na státu.

„Autorské právo je založeno na soukromoprávních principech, které jsou obecně normativně platné a které jsou legálně vyjádřeny zejména v občanském zákoníku jakožto soukromoprávní normě generální povahy. Základní oporu přitom mají v ústavním pořádku naší republiky. Právo autorské tvoří, společně s některými zvláštními právy majetkovými, podsystem soukromého práva, v jehož rámci má zvláštní postavení.“¹⁷ Ono zvláštní postavení autorského práva plyne právě z jeho přirozené povahy, kterou zachovává jak RÚB, tak AZ, neboť jsou oba postaveny na principu neformálnosti ochrany, oproti většině práv průmyslových.

¹⁴ Oproti hmotným statkům se nehmotné statky, potažmo duševní vlastnictví, vzhledem ke své koncepci řídí právním režimem založeným na principu teritoriality.

¹⁵ Zde viz kontinentální koncepce autorského práva.

¹⁶ Zejm. RÚB, jíž je ČR vázána od 11. dubna 1980; přičemž BÚ se účastní ČR již od roku 1921.

¹⁷ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 4 s.

3.3. Vztah autorského zákona k občanskému zákoníku

Z výše uvedeného je patrné, že AZ je předpisem soukromoprávním, a k obecnému soukromoprávnímu předpisu, jímž je OZ, je předpisem speciálním.¹⁸ Formálně jsou oba předpisy stejné právní síly, takže se při aplikaci těchto norem využije obecně platný princip subsidiarity.

„Pro řešení vztahů vzniklých v souvislosti s vytvořením a společenským uplatněním autorských děl je proto třeba použít autorského zákona ve všech případech, kde tento zákon obsahuje vlastní, přímou právní úpravu těchto vztahů.“¹⁹ Pokud AZ takovou úpravu neobsahuje, použije se podpůrně OZ, ovšem pokud ani ten úpravu neobsahuje, využije se princip analogie.

3.4. Koncepce autorského práva

S postupným rozvojem společnosti a tvůrčí duševní činností FO se autorské právo začalo konstituovat, přičemž vzhledem k rozdílnosti angloamerického a kontinentálního systému práva vznikly dvě rozlišné koncepce.

3.4.1. Kontinentální koncepce

V oblasti kontinentální Evropy se při rozvoji autorského práva stavělo na výše zmíněné koncepci autorského práva jako práva přirozeného, osobnostního. Dílo bylo vždy pevně spjata s osobou tvůrce a majetková práva byla považována spíše za specifický důsledek osobnostních práv. Nicméně s postupným nárůstem komerčního využití výsledků tvůrčí duševní činnosti došlo k zesílení významu majetkových práv, což vedlo k vytvoření rozdílných pojetí kontinentální koncepce:

1. monistické pojetí,
2. dualistické pojetí,
3. quasidualistické pojetí.

Ryze monistické pojetí chápe autorské právo jako jednotný abstraktní celek, tedy osobnostněmajetkové právo, kdy základem je onen osobní prvek, od kterého není možné majetková práva oddělit. V tomto pojetí tedy není možné se autorského práva vzdát, převést jej nebo jej jakkoliv autoru odebrat.

---

¹⁸ Viz § 1 odst. 3 OZ.

¹⁹ Švestka J., Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 3. 5. Vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009, 172 s.

Ryze dualistické pojetí na druhé straně chápe autorské právo jako soubor dvou druhů práv, tedy osobnostních a majetkových, které jsou na sobě navzájem nezávislé a je tedy možno majetková práva translativně převést (zcizit), aniž by došlo k zásahu do práv osobnostních.

Quasidualistické pojetí svou podstatou kopíruje pojetí dualistické s tou výjimkou, že neumožňuje translativní převod majetkových práv, pouze převod konstitutivní (nepravý), čímž rozumíme možnost udělit oprávnění dílo užít (monistický prvek).

3.4.2. Koncepce common law

Oproti kontinentální koncepci autorských práv, kde se klade důraz na osobnost tvůrce, hraje hlavní roli v common law koncepci majetkový význam výsledku tvůrčí duševní činnosti autora. Jedná se o tzv. copyrightovou koncepci, která je postavena na pozitivněprávním pojetí, kdy vlastník copyrightu disponuje s monopolem, který mu zajišťuje určitou jistotu investice, což také podporuje autory k tvorbě dalších děl, právě proto, že se klade důraz na zajištění jejich majetkových zájmů.

V posledních 40 letech ovšem dochází v důsledku mezinárodněprávních závazků k pronikání osobnostních prvků i do koncepce common law.

4. Občanské a autorské právo na území dnešní ČR do roku 2013

4.1. Vývoj právních úprav

Na území dnešní České republiky se za posledních sto let vystřídaly tři občanské zákoníky, nepočítaje NOZ, a pět autorských zákonů. Vývoj obou právních oblastí byl ovlivněn jednak politickou realitou, rozvojem nehmotných statků, ale také mezinárodními smlouvami, globalizací a v poslední fázi zejména harmonizací soukromého práva v EU.²⁰

4.1.1. Vývoj právních úprav do roku 1950

Od roku 1811 až do roku 1950 platil na našem území OZO, jenž byl koncipován přirozenoprávně, čemuž také odpovídalo široké pojetí věci: „*Všechno, co od osoby je rozdílné a slouží k potřebě lidí, sluje věc v právním smyslu.*“²¹ Nicméně tuto širokou (otevřenou) koncepci postupem času začala judikatura zpřesňovat a zužovat. Věcí v právním slova smyslu se rozuměla věc hmotně ovladatelná a užitečná, a také právo, pokud to jeho povaha připouští.

²⁰ EU jsou zde míněny i její právní předchůdci, tj. Evropská společenství a Evropské společenství.

²¹ § 285 OZO.

Tedy podle dobové judikatury se z nehmotných statků považovaly za věci v právním slova smyslu pouze určitá práva.²²

V tomto období se u nás vystřídaly dva autorské zákony z roků 1895 a 1926.²³ Oba dva zákony umožňovaly translativní převod autorského práva. Zákon z roku 1926 stanovoval: „Původce může převést původské právo omezeně nebo neomezeně na osoby jiné právním jednáním mezi živými nebo na případ smrti.“²⁴ „Výkladem pak bylo dovozováno, že možnost převodu se týkala majetkových autorských práv, přičemž právo na ochranu nemajetkových zájmů zůstávalo původci zachováno.“²⁵ Specifikem zákona z roku 1895 bylo to, že u některých druhů děl byla zakotvena domněnka převodu autorského práva při prodeji hmotného nosiče. Majetková autorská práva tedy byla považována za věc.²⁶

4.1.2. Vývoj právních úprav od roku 1950 do roku 1964

Po radikální politické změně, ke které došlo v roce 1948, byla vyhlášena tzv. právníká dvouletka, v rámci níž došlo k nové kodifikaci soukromého práva. Příznačné pro tuto rekodifikaci bylo zejména odštěpení jednotlivých právních oblastí od občanského zákoníku z roku 1950 a zjednodušení právních norem, které se měly stát „lidovějšími“. V souladu se sovětským právem²⁷ se tak u nás prosadilo úzké pojetí věci: „Věci v právním smyslu jsou ovladatelné hmotné předměty a přírodní síly, které slouží lidské potřebě.“²⁸

V tomto období byl přijat autorský zákon v roce 1953,²⁹ který svou koncepcí v podstatě navazoval na předchozí zákon z roku 1926 a vycházel z dualistického pojetí. Bylo tedy teoreticky možno s majetkovými právy nakládat jak za života autora, tak po jeho smrti. Ovšem v problematice převodu se projevila tendence sovětského práva a převod byl omezen

---

²² Kupř. Právo stavby.

²³ Z. č. 197/1895 ř. z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým, a z.č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

²⁴ § 16 odst. 1 věta 1. z.č. 218/1926 Sb. o právu autorském.

²⁵ Tůma, P. K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. In: Bulletin advokacie. Systém ASPI. 19. 4. 2012, 3 s.

²⁶ Včetně možnosti vydržení.

²⁷ Sovětské (socialistické) právo je typické zejména odstraněním dualismu práva soukromého a veřejného, a tím nahrazení dispozitivních úprav úpravami kogentními, odmítnutí zájmů jednotlivce jako kapitalistických prvků a zdůraznění zájmů socialistického státu apod. Dlužno dodat, že socialistické právo se v mnohém inspirovalo právem německým (pozitivistickým), konkrétně BGB, ale i autorskoprávní úpravou, viz níže.

²⁸ § 23 z. č. 141/1950 Sb. Občanský zákoník; Z důvodové zprávy k § 23 vyplývá, že pojetí práv jako věci nehmotných „odporuje lidovému chápání.“

²⁹ Z. č 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon).

„na instituce, organizace, podniky a zařízení, které jsou povolány k tomu, aby díla uváděly na veřejnost.“³⁰

„Byť tedy tehdejší autorský zákon výslovný zákaz zcizení majetkových autorských práv výslovně nestanovil, chápala tehdejší nauka, pojem převodu pouze jako převod konstitutivní, tj. převod uživatelského oprávnění, nikoli však jako možnost zcizení absolutního majetkového práva jako takového.“³¹

4.1.3. Vývoj právních úprav od roku 1964 do roku 2000

V roce 1964 byl přijat OZ, který měl deklarovat, že na našem území již bylo dosaženo socialismu, což se projevilo v ideologické a deklaratorní povaze některých ustanovení, a také v jejich kogentnosti. V tomto kodexu bylo právo typicky socialistickým, čemuž odpovídalo i pojetí věci: „Předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci a práva, pokud to povaha práva připouští,“³² přičemž stejně jako u předchozího zákoníku se za věci v právním smyslu považovaly, a dodnes považují, ovladatelné hmotné předměty a přírodní síly, které slouží lidské potřebě.

V roce 1982 a v roce 1991 byly přijaty zásadní novely OZ, kterými došlo k oslabení kogentních norem a odstranění socialistických ideologických ustanovení.³³

V tomto období byl přijat nový autorský zákon v roce 1965,³⁴ přičemž po roce 1989, stejně jako OZ, prošel novelizací pro účely demokratické tržní společnosti, nicméně jeho pojetí zůstalo stejné a proto je třeba se zaměřit na jeho vznik. Oproti předchozím autorským zákonům³⁵ byl nový autorský zákon postaven na monistickém pojetí autorského práva, tedy jeho chápání jako osobnostemajetkového jednotného abstraktního celku. Důraz se vznesl na osobnostní složku autorského práva z důvodu „aby byly zajištěny příznivé podmínky pro rozvoj kulturní tvorby a aktivní účasti pracujících na této tvorbě v souladu s rozvojem a potřebami socialistické společnosti.“³⁶ Projevy autorského práva bylo možné členit pouze na jednotlivá oprávnění, která se od sebe nedaly oddělit, a nebylo s nimi tedy možné nakládat

³⁰ § 26 odst. 1 věta 1. z. č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon).

³¹ Tůma, P. K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. In: Bulletin advokacie. Systém ASPI. 19. 4. 2012, 3 s.

³² § 118 z. č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník.

³³ Byl novelizován i § 118, ve kterém došlo k jeho rozšíření o „jiné majetkové hodnoty“.

³⁴ Z. č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

³⁵ I přes to, že AZ z roku 1953 se díky svému výkladu novému AZ z roku 1965 značně blížil.

³⁶ § 1 odst. 1 z. č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

samostatně.³⁷ Autorské právo se tak stalo ryze nemajetkovou hodnotou, které nelze autora zbavit, a proto není možné jej postihnout výkonem rozhodnutí. Ovšem při dědické sukcesi přechází na dědice celé autorské právo.

4.1.4. Současná právní úprava

V současné době je stále účinný OZ z roku 1964 ve svém novelizovaném znění, kdy pojetí věci se nezměnilo, viz výše.³⁸

Autorské právo u nás vychází z přirozenoprávní koncepce, k čemuž se hlásí LZPS ve své preambuli,³⁹ a dále z jejího ustanovení vyplývá garance ochrany výsledků tvůrčí duševní činnosti.⁴⁰

Dne 1. prosince 2000 vešel v účinnost AZ, který vychází z tradiční kontinentální koncepce autorského práva, přičemž je v souladu s mezinárodními smlouvami na ochranu práva autorského, viz kapitola 6.1.

Autorský zákon odstranil monistické pojetí a nahradil jej pojetím quasidualistickým. Toto pojetí chápe autorské právo jako soubor práv osobnostních a majetkových,⁴¹ kdy důraz je kladen na osobu autora, tedy na práva osobnostní. Majetková práva jsou chápána jako specifický projev práv osobnostních, zajišťujících autorovi ekonomické zhodnocení výsledků jeho tvorby.⁴²

Prvkem dualismu je v naší právní úpravě vzájemná nezávislost práv osobnostních a majetkových, projevující se rozdílnou dobou trvání práv po smrti autora, kdy v případě osobnostních práv dochází k postmortální ochraně,⁴³ ovšem u majetkových práv dochází k dědické sukcesi.⁴⁴ Naopak prvek monismu nacházíme v nemožnosti zcizení, tedy

---

³⁷ Tůma, P. K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. In: Bulletin advokacie. Systém ASPI. 19. 4. 2012, 3 s.; § 12 z. č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), stanovující v odst. 2: „Právo na ochranu autorství je nepřevoditelné.“

³⁸ Současné občanské právo i přes své dosavadní pojetí věci, existenci věcí nehmotných předpokládá, a to v případě cenných papírů či podniku jako věci hromadné.

³⁹ „...uznávajíc neporušitelnost přirozených práv člověka, práv občana a svrchovanost zákona...“

⁴⁰ Čl. 34 odst. 1 LZPS: „Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.“

⁴¹ § 10 AZ, kdy právům osobnostním je věnován § 11 (výčet je taxativní) a právům majetkovým je věnován § 12 (výčet je zde demonstrativní).

⁴² Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 141 s.

⁴³ § 11 odst. 5 AZ; tato ochrana se svou koncepcí blíží všeobecným osobnostním právům upraveným v § 11 a násl. OZ.

⁴⁴ § 26 odst. 2 AZ.

translativního převodu majetkových práv, a také jejich nepostižitelností výkonem rozhodnutí.⁴⁵

S tímto pojetím díla jako předmětu závislého na osobitém projevu autora, kdy dílo samo by bez autora nemohlo vzniknout, se váže i jeho postavení jako *res extra commercium*, a tedy jeho neocenitelnost a s tím související i neocenitelnost majetkových práv.⁴⁶

Majetková práva tak i dle současného AZ vyjadřují ideální hodnotu nemajetkovou a zákonný pojem „majetková“ je ryze účelovým odlišením majetkových zájmů autora.⁴⁷

4.2. Vztah mezi vývojem občanského a autorského práva

Základní spojitost ve vývoji obou úprav je možno spatřovat v tom, že kdykoli se změnila politická situace, došlo zpravidla⁴⁸ ke změně práva občanského a v návaznosti na něm s jistým časovým odstupem i práva autorského, přičemž obě úpravy vždy reflektovaly požadavky doby.

Tak můžeme vidět spojitost v úpravách do roku 1950, kdy se jednalo o přirozenoprávně pojetí občanského i autorského práva a byla užita dualistická koncepce s možností translativního převodu autorských práv.

Následně po roce 1950 až do roku 1989 při využití pozitivistického socialistického práva, došlo k zúžení pojetí věci, což automaticky vyloučilo praktické fungování dualistické koncepce autorského práva a vedlo k zakotvení ryzí koncepce monistické.

Po roce 1989, kdy se začalo pozitivistické pojetí práva opět měnit v přirozenoprávní, začal se znovu klást důraz na dva druhy práv v rámci autorského práva, což vyústilo v roce 2000 k zakotvení quasidualistické koncepce.

Nicméně vnímat pouze tento vztah by bylo krátkozraké a je nutné se zaměřit i na vývoj mezinárodněprávní úpravy, kdy od roku 1928 došlo k výrazné změně ve vnímání autorského práva, neboť pařížskou revizí BÚ byla zakotvena ochrana osobnostních práv, což vedlo ke

---

⁴⁵ § 26 odst. 1 AZ; zcizitelnost osobnostních práv již k jejich povaze a výše uvedeného neuvažujeme, nicméně zákon tak výslovně stanovuje v § 11 odst. 4.

⁴⁶ § 17 odst. 5 z. č. 151/1997 Sb. o oceňování majetku: „*Majetková práva autorská a majetková práva výkonných umělců jakožto práva nepřevoditelná se neoceňují.*“

⁴⁷ Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 141 s.

⁴⁸ Za první republiky byl připravován nový občanský zákoník již od roku 1920, který se ovšem vzhledem k nástupu nacismu nestačilo přijmout; Po roce 1989 se začal připravovat nový občanský zákoník reflektující demokratickou tržní společnost, ovšem po rozpadu ČSFR již nebyly kodifikační práce obnoveny.

značnému vyzdvižení osobnostní složky autorského práva a vnímání majetkových práv pouze jako derivace práv osobnostních.

Za další zásadní milník v historii duševního vlastnictví je třeba považovat rok 1990, kdy byl poprvé publikován koncept hypertextu,⁴⁹ a rok 1994, ve kterém došlo ke komercializaci Internetu. Navíc byla v roce 1995 založena WTO, s čímž souviselo vyzdvižení obchodních aspektů práv duševního vlastnictví. Od roku 1990 proto dochází k postupnému zdůrazňování majetkových práv.

Z uvedeného vyplývá, že občanské právo jako základní soukromé právo, vytvářelo podmínky pro uzpůsobení autorskoprávního pojetí. Nicméně konkrétní podoba autorského práva byla vždy spíše určována samostatným vývojem autorskoprávním.

5. Některé zahraniční právní úpravy

5.1. Kontinentální koncepce

5.1.1. Německá úprava

V Německu je stále v platnosti BGB, občanský zákoník z roku 1896, který vychází z německé pandektistické teorie, a je tedy pozitivně právním kodexem, čemuž odpovídá jeho složitost a obtížnější srozumitelnost, spočívající v tendenci vše co nejlépe zákonně vymezit. Z toho vyplývá i pozitivní, úzké pojetí věci: „*Věci ve smyslu zákona jsou jen tělesné předměty.*“⁵⁰ Věc musí být navenek ohraničená, a tedy věcmi nejsou práva, ani předměty tvůrčí duševní činnosti.⁵¹ Vlastnické právo je tak omezeno pouze na vlastnictví hmotných předmětů.⁵²

Německé autorské právo chápe subjektivní autorské právo jako právo přirozené a klade tedy důraz na osobu tvůrce, a tím na osobnostní práva. Německý autorský zákon je tak postaven na ryze monistické teorii,⁵³ vnímající autorské dílo jako specifický projev osobnosti autora.

V Německu proto platí zásada nepřevoditelnosti autorského práva,⁵⁴ neboť práva osobnostní a majetková tvoří jednotný abstraktní celek⁵⁵ a jsou chápána pouze jako projevy tohoto celku. Translativní převod je zcela zakázán, ovšem konstitutivní převod je umožněn.⁵⁶

---

⁴⁹ Struktura Internetu jak jej známe dnes.

⁵⁰ § 90 BGB.

⁵¹ Komentář k § 90 BGB Staudinger, J. Kommentar zum BGB mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Erstes Buch. Allgemeiner Teil §§ 21-103. 1. Vydání. Berlin : Sellier – de Gruyter, 1995, 518-519 s.

⁵² Komentář k § 903 BGB Mühl, O. BGB mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. 1. Vydání. Stuttgart, Berlin, Köln: W. Kohlhammer, 1989, 236 s.

⁵³ Komentář k § 11 UrhG Wandtke, A., Bullinger, W. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 1. Vydání. München : C. H. Beck, 2002. 136 s.

5.1.2. Rakouská úprava

V Rakousku je stále v platnosti ABGB z roku 1811, který vychází z přirozenoprávního racionalismu, kdy: „každý člověk má přirozená, již samým rozumem seznatelná práva.“⁵⁷ Z této koncepce pramení výše zmíněné široké pojetí věci.⁵⁸ Judikatura postupně pojetí věci zpřesnila a v současné době se jí rozumí hmotné předměty, ovladatelné energie, lidské výkony (práce) a práva, pokud tak zákon stanoví.⁵⁹

Autorské právo v Rakousku vychází z ryzí monistické teorie,⁶⁰ kterou bylo později inspirováno autorské právo právě v Německu. Autorský zákon zde byl přijat již v roce 1936 a ve své III. části uvádí osobnostněmajetková práva. Translativní převod práv je tedy zakázán,⁶¹ přičemž konstitutivní převod, formou licencí, je umožněn.

5.1.3. Francouzská úprava

V roce 1804 byl ve Francii přijat CC, který je dodnes v platnosti a patří mezi přirozenoprávně kodifikace, které měly historicky velký vliv na občanské právo po celém světě. Kodex je postaven na osvícenských myšlenkách J. J. Rousseaua, které vyzdvihovaly přirozená práva člověka. Oproti úpravě německé nebo rakouské se pojetí věci vůbec nevěnuje a definuje pouze majetek: „Majetek je movitý nebo nemovitý,“⁶² kdy ovšem dodává, že „majetek je movitý ze své podstaty, nebo jestliže jej za movitý zákon považuje.“⁶³

Francouzská autorskoprávní úprava vychází též z kontinentální koncepce založené na autorově přirozeném právu ke svému dílu a je postavena na ryzím dualistickém modelu, který striktně odděluje práva osobnostní⁶⁴ a práva majetková.⁶⁵ Tato úprava tedy umožňuje úplnou – translativní převoditelnost majetkových práv za života autora.

---

⁵⁴ § 29 odst. 1 UrhG.

⁵⁵ Tzv. „Urheberpersönlichkeitsrecht;“ Komentář k § 29 odst. 1 UrhG Wandtke, A., Bullinger, W. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 1. Vydání. München : C. H. Beck, 2002. 283 s.

⁵⁶ § 31 odst. 5 UrhG.

⁵⁷ § 16 ABGB.

⁵⁸ § 285 ABGB: „Alles, was von der Person unterschieden ist, und zum Gebrauche der Menschen dient, wird im rechtlichen Sinne eine Sache genannt;“ český překlad zmíněn u OZO.

⁵⁹ Komentář k § 285 ABGB Rummel, P. Kommentar zum ABGB. 2. Vydání. Wien : Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1992, 314 s.

⁶⁰ Walter, M. Österreichisches Urheberrecht. Handbuch. 1.Díl. 1. Vydání. Wien : Medien und Recht, 2008 263 s.

⁶¹ § 23 odst. 3 UrhRG.

⁶² Čl. 516 CC.

⁶³ Čl. 527 CC; mezi což patří i práva.

⁶⁴ Čl. L. 121-1CPI.

⁶⁵ Čl. L. 122-1 CPI.

5.2. Koncepce common law

Oproti systému kontinentálnímu, typicky založenému na pojetí věci v hmotném smyslu, byl angloamerický systém postaven pouze na rozlišení „*real and personal property*“.⁶⁶ V souvislosti s výše zmíněnou common law koncepcí autorského práva je tedy bez jakékoli pochybnosti možné mluvit o ryzím duševním vlastnictví, spadajícím pod „*personal property*“.

5.2.1. Právní úprava ve Spojeném království

Pro britské autorské právo je vlastní důraz kladený na ochranu investice vložené do tvorby díla. Autorské právo je považováno za vlastnické právo bez dalšího,⁶⁷ což tedy umožňuje jeho plnou – translativní převoditelnost.

5.2.2. Právní úprava ve Spojených státech amerických

Ve Spojených státech amerických se vytvářela autorskoprávní ochrana relativně nezávisle na zbytku světa, přičemž common law koncepce zde byla doplněna o osobnostní prvek, kdy autorské právo je chápáno jako projev osobnosti autora, ovšem cílem ochrany zde vždy bylo primárně dílo samo. Postupem času i zde docházelo k zvýraznění osobnostního prvku pod vlivem mezinárodních smluv.

6. Mezinárodní a evropská úprava (nástin)

6.1. Mezinárodní úprava

Ochrana vlastnického práva se v mezinárodních smlouvách objevuje spíše v obecné deklaratorní povaze,⁶⁸ z čehož pojetí věci samo o sobě nelze vyvodit, nicméně z povahy mezinárodních smluv na ochranu průmyslového a jiného duševního vlastnictví lze dovozovat, že mezinárodní právo mezi předměty ochrany vlastnického práva řadí i nehmotné statky.

Mezinárodní dohody z oblasti duševního vlastnictví začaly vznikat ke konci 19. století v kontinentální Evropě, čímž získaly (a dodnes si udržely) osobnostněmajetkový přístup. Jednou z nejdůležitějších smluv je BÚ z roku 1886, jež byla roku 1928 doplněna ustanovením o ochraně osobnostních práv,⁶⁹ což dlouhou dobu bránilo přístupu států koncepcí common

⁶⁶ Tedy vlastnictví nemovitostí a movitostí.

⁶⁷ Čl. 1 odst. 1 Copyright, Designs and Patents Act 1988.

⁶⁸ Čl. 17 odst. 1 Všeobecné deklarace lidských práv: „Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak spolu s jinými.“

⁶⁹ Čl. 6 bis RÚB.

law.⁷⁰ Z tohoto důvodu byly sjednány jiné smlouvy, které problematiku osobnostních práv vynechávaly.⁷¹ Postupně byly tyto překážky překonány, zejména při přijetí Internetových dohod WIPO z roku 1996,⁷² které vyžadovaly plnou vázanost RÚB, a tedy i ochranu osobnostních práv, i když jen v minimálním rozsahu.

6.2. Evropská úprava

Pojetí věci je v evropském právu možno nepřímou dovozovat z Listiny základních práv EU, která se ve svém článku 17 věnuje ochraně vlastnictví, a vzhledem k tomu, že v odstavci druhém uvádí: „*duševní vlastnictví je chráněno*,“ je tedy možno systematicky dovozovat široké pojetí věci v právním slova smyslu.⁷³

Harmonizace autorského práva v EU se vzhledem ke střetu obou autorskoprávních koncepcí problematice osobnostních práv vyhýbá a mnohdy obsahuje kompromisní řešení, neboť kupř. nositelem práv k databázi mohou být jak FO, tak PO.⁷⁴ Dosud nebyla autorská práva brána jako problém bránící fungování jednotného trhu, je ovšem otázkou, jak se evropské právo bude dále vyvíjet vzhledem k tendencím plně harmonizovat kolektivní správu autorských práv.

7. Nový občanský zákoník

7.1. Výchozí myšlenky a návaznost na předchozí právní úpravy

Hlavním cílem rekonstrukce bylo vytvořit moderní kodex, jehož úprava odpovídá standardním úpravám kontinentální Evropy s návazností na tradiční středoevropské právní myšlení, a tím se rozejít se socialistickou koncepcí. Tento kodex má působit jako obecný předpis soukromého práva se zdůrazněním práv osob a autonomie vůle, a tedy až na výjimečné případy ponechat stranám možnost upravit si vlastní vztah individuálně – zejména využíváním dispozitivních ustanovení.⁷⁵ Zákoník navazuje zejména na OZO z roku 1811 a návrh občanského zákoníku z roku 1937,⁷⁶ přičemž čerpá i ostatních evropských zákoníků.⁷⁷

---

⁷⁰ Spojené království přistoupilo k RÚB v roce 1987 a Spojené státy americké až v roce 1988.

⁷¹ Patří sem Všeobecná úmluva o autorském právu a TRIPS.

⁷² WCT – Smlouva o právu autorském a WPPP – Smlouva o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech.

⁷³ Telec, I. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním slova smyslu. In: Právní rozhledy, 2011, č. 12, 444-450 s.

⁷⁴ Čl. 4 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES o právní ochraně databází.

⁷⁵ § 1 odst. 2 NOZ: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“ Tedy oproti současně účinnému občanskému zákoníku byla vypuštěna

7.2. Pojetí věci

NOZ se v návaznosti na občanskoprávní tradici před rokem 1950 navrácí k širokému pojetí věci: „*Věc v právním smyslu (dále jen „věc“)* je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí,“⁷⁸ přičemž z důvodové zprávy⁷⁹ vyplývá, že se tím rozumí jak statky hmotné, tak nehmotné, tedy: „*předměty spadající do kategorií průmyslového a jiného duševního vlastnictví.*“⁸⁰ Dále důvodová zpráva pokračuje, že věc musí být pro člověka užitečná, ovladatelná a mohou se jí týkat majetková práva.⁸¹ NOZ výslovně definuje i pojem nehmotné věci: „*Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.*“⁸²

7.3. Vlastnické právo

Vlastnické právo je v NOZ výslovně definováno jak k hmotným, tak nehmotným věcem,⁸³ kdy důvodová zpráva uvádí, že mezi vlastnictvím věcí hmotných a obdobných právech k věcem nehmotným, není rozdíl, a tedy jak pohledávky, tak předměty duševního vlastnictví mohou být předmětem vlastnického práva.⁸⁴

8. Reakce autorského práva na nový občanský zákoník

8.1. Autorské dílo či autorské právo jako věc v právním slova smyslu

Aby bylo možné uvažovat o důsledcích NOZ na oblast autorského práva, je nutno nejprve vyřešit, co lze za věc vlastně považovat. Pod široké pojetí věci, které je v NOZ obsaženo, není rozhodně možné podřadit vše, co vyhovuje zákonné definici, přičemž důkazem toho je jednak samotná podstata určitých statků, které za věci považovat nelze, ale také praxe rakouská, ba dokonce i naše. Jak bylo uvedeno výše u rakouské úpravy a úpravy české do roku 1950, kde pojetí věci v právním slova smyslu bylo totožné s NOZ, byla věc v právním smyslu vždy

---

pasáž, kdy se od ustanovení zákona nesmí odchýlit: „*jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit.*“ § 2 odst. 3 OZ, což je výrazným posunem k dispozitivnosti celého soukromého práva.

⁷⁶ Tento návrh byl přepracováním a zmodernizováním OZO.

⁷⁷ Při jeho tvorbě byly kriticky zkoumány mnohé zákoníky, mezi nimi i rakouský ABGB, německý BGB, francouzský CC, italský, nizozemský, ruský a další zákoníky.

⁷⁸ § 489 NOZ.

⁷⁹ Nutno zdůraznit, že důvodová zpráva patří do právně výkladové metody historického výkladu, zkoumajícím úmysl zákonodárce, který je ovšem pro aplikační praxi v podstatě nepodstatný.

⁸⁰ Důvodová zpráva k § 489 NOZ.

⁸¹ Konstrukce věci v právním smyslu je účelová, přičemž základním důvodem jejího pojetí je právě následné zatížení věci věcným právem, bez této možnosti by se jednalo o konstrukci zbytečnou.

⁸² § 496 odst. 2 NOZ.

⁸³ § 1011 NOZ.

⁸⁴ Důvodová zpráva k § 1011 NOZ.

doktrinálně zkonkretizována a lze předpokládat, že k podobným výkladům bude docházet i po účinnosti NOZ.

Ke konkretizaci zákonné definice vždy dochází na základě individuálních případů, a proto je nutno se v oblasti práva autorského zaměřit na povahu díla a subjektivního autorského práva.

Autorské dílo je v kontinentální koncepci chápáno jako výsledek tvůrčí duševní činnosti autora, tedy specifický výsledek, ve kterém se projevuje autorova osobnost – jedinečnost, bez které by tento výsledek nikdy nevznikl. Z tohoto důvodu, tedy převažujícího osobnostního prvku, není možné autorské dílo za věc v právním smyslu považovat.⁸⁵

Majetková autorská práva by ovšem zákonnou definici mohla naplňovat a věcí v právním slova smyslu být, nicméně aby se tak mohlo stát, muselo by dojít k přechodu z pojetí quasidualistického na pojetí ryze dualistické, a tedy umožnit translativní převod majetkových autorských práv.⁸⁶ Z translativního převodu majetkových práv vyplývá jejich obchodovatelnost, a tudíž majetková hodnota, kterou dnes majetková práva nemají, a proto by muselo dojít ke změně povahy majetkových práv z ideální nemajetkové hodnoty na hodnotu majetkovou, což implikuje jejich ocenitelnost, a následně explikuje jejich postižitelnost výkonem rozhodnutí, možnost jejich vydržení apod.

8.2. Možné změny autorského práva

Jak bylo vysvětleno výše, občanské právo vždy tvoří základní rámec, v němž je následně možné stanovit autorskoprávní pojetí, přičemž NOZ svým širokým pojetím věci dává zákonodárci zcela volnou ruku.

Při ohlédnutí na historické úpravy na našem území a úpravy v zahraničních státech je vidno, že na různě širokém pojetí věci je možné vybudovat rozdílná autorskoprávní pojetí. Nejlépe to jde znázornit na úpravách, které byly vystavěny na OZO (ABGB), kde do roku 1950 na našem území fungovalo ryze dualistické pojetí, oproti tomu je v Rakousku dodnes využito pojetí ryze monistické, a ani pojetí quasidualistické nečiní širokému pojetí věci žádnou obtíž.

Legislativní úprava tedy spočívá v těchto intencích bez omezení na zákonodárci,⁸⁷ který ovšem pro zvolení pojetí musí proti sobě postavit osobnostní prvek autorských práv

---

⁸⁵ Telec, I. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním slova smyslu. In: Právní rozhledy, 2011, č. 12, 444-450 s.

⁸⁶ Viz francouzská úprava.

⁸⁷ Dále není uváděna možnost tvorby monistického pojetí, neboť ta není v současném stavu v České republice legislativně uvažována.

a zvyšující se tendenci po komercializaci majetkových autorských práv.⁸⁸ Je třeba posoudit, zda osobnostní práva jako prvek subjektivního autorského práva jsou pro účely naší společnosti dostačující a zda je tedy možné majetková práva zcela odosobnit a umožnit jejich obchodovatelnost, nebo zda je osobnostní prvek vázán i na majetková práva, z důvodu jejich vztahu k osobě autora, a není tedy možné přejít od současného pojetí k pojetí dualistickému.⁸⁹

I ve druhém uvedeném případě se ovšem nejedná o nemožnost jakékoli další změny autorského práva, neboť se v současné době zvažuje „*skutkové rozšíření konceptu převodu výkonu majetkových autorských práv, jak je již dnes znám v autorském zákoně u děl zaměstnaneckých.*“⁹⁰

8.3. Aktuální dopad nového občanského zákoníku na autorské právo

Jak bylo uvedeno na začátku práce, AZ je speciálním zákonem vůči OZ i NOZ, z čehož plyne jeho aplikační přednost na všechny vztahy jím upravené: „*Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy.*“⁹¹

Autorské právo se tedy samotnou změnou občanského zákoníku nijak nezmění, neboť by byla vyžadována změna legislativní, která se ovšem v této souvislosti nechystá. „*Výlučná práva majetková tak i nadále budou nepřevoditelná, neocenitelná a nepostižitelná a budou nadále považována za res extra commercium, a to z moci ustanovení § 26 autorského zákona.*“⁹²

---

⁸⁸ Způsobenou zejména globalizací a nárůstem služeb na internetu (zejména přeshraničních).

⁸⁹ Je třeba zvažovat mezi zájmy autorů a zájmy ekonomickými.

⁹⁰ Tůma, P. K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. In: Bulletin advokacie. Systém ASPI. 19. 4. 2012, 7 s.

⁹¹ § 9 odst. 2 věta 1 NOZ.

⁹² Tůma, P. K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. In: Bulletin advokacie. Systém ASPI. 19. 4. 2012, 6 s.

9. Shrnutí poznatků a závěr

Práce ve svém úvodu nastínila obecně podpůrnou povahu občanského práva a specifickou povahu práv k nehmotným statkům, aby bylo o otázkách změny právního postavení nehmotných statků možno uvažovat z praktického pohledu. Právně teoretické vztahy mezi občanským a autorským právem byly uvedeny pro pochopení jejich vzájemné interakce, a to pro účely potenciálního vývoje.

Díky komparaci historických a zahraničních úprav bylo prokázáno, že autorské právo stejně jako právo občanské reflektuje potřeby doby, přičemž občanské právo jako obecné právo soukromé by mělo být výrazně stabilnější a udržet si roli (skutečně) subsidiárně použitelného předpisu i vůči flexibilnějším speciálním předpisům.

NOZ v tomto svou roli splňuje, neboť díky širokému pojetí věci je možné, aby autorské právo reflektovalo aktuální i budoucí potřeby společnosti, a tedy jeho úprava se mohla vyvíjet relativně nezávisle na NOZ, který i přes to bude (aktivně) subsidiárně použitelný. V případě přechodu k dualistickému pojetí autorského práva bude možné majetková práva bez dalšího regulovat podle NOZ.

Jako hlavní přínos této práce osobně vnímám důkaz možnosti flexibility autorského práva po účinnosti NOZ. Pomocí uvedených historických a zahraničních úprav můžeme před potenciální legislativní změnou autorského práva odpovědět na otázku pravděpodobného dopadu této změny na praxi, neboť mnohé cesty již byly prošlapány, v důsledku čehož je nač navazovat, a tím se vyvarovat případných chyb, nedostatků a nepříjemných překvapení.

Byl bych velmi rád, kdyby tato práce sloužila jako inspirace, v důsledku které by před zásadními změnami bylo čerpáno právě z uvedené existující praxe.

Zdroje a literatura

- Bamberg, H. G. Roth, H. Kommentar zum BGB. 1. Díl. 1. Vydání. München : C. H. Beck, 2003, 2407 s.
- Důvodová zpráva k z. č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník.
- Fiala, J. Kindl, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. Díl. 1. Vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009, 866 s.
- Mühl, O. BGB mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. 2. Díl. 1. Vydání. Stuttgart, Berlin, Köln : W. Kohlhammer, 1989, 1814 s.
- Rouček, F. Sedláček, J. Komentář k ČSL Obecnému zákoníku občanskému. 2. Díl. 1. Vydání. Praha : V. Linhart, 1935, 970 s.
- Rummel, P. Kommentar zum ABGB. 1. Díl. 2. Vydání. Wien : Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1992, 2321 s.
- Staudinger, J. Kommentar zum BGB mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Erstes Buch. Allgemeiner Teil §§ 21-103. 1. Vydání. Berlin : Sellier – de Gruyter, 1995, 695 s.
- Švestka J., Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 1. 5. Vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009, 460 s.
- Švestka J., Dvořák, J. a kol. Občanské právo hmotné 3. 5. Vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009, 306 s.
- Telec, I., Tůma, P. Autorský zákon. Komentář. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, 989 s.
- Telec, I. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním slova smyslu. In: Právní rozhledy, 2011, č. 12, 444-450 s.
- Telec, I. O nehmotných statcích a duševním vlastnictvím. In: Právní rozhledy. Systém ASPI. 13. 11. 1997.
- Tůma, P. K problematice převoditelnosti majetkových autorských práv. In: Bulletin advokacie. Systém ASPI. 19. 4. 2012.
- Walter, M. Österreichisches Urheberrecht. Handbuch. 1. Díl. 1. Vydání. Wien : Medien und Recht, 2008 990 s.
- Wandtke, A., Bullinger, W. Praxiskommentar zum Urheberrecht. 1. Vydání. München : C. H. Beck, 2002. 1596 s.